

СТРАТЕГУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ДЛЯ ЛЮДИНИ (НООЕКОНОМІКИ)

Ткач Євген Вікторович*, кандидат економічних наук, доцент
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

*ORCID 0000-0002-7186-3124

© Ткач Є.В., 2024

*Стаття отримана редакцією 08.01.2024 р.
The article was received by editorial board on 08.01.2024*

Вступ. Результати економічних досліджень і досвід економічної практичної діяльності підтверджують, що у сучасному суспільстві вплив держави на економіку реалізується насамперед, через проведення відповідної економічної (макроекономічної) та інших видів політики. Важлива умова забезпечення ефективності економічної політики та системи державного регулювання загалом – це наявність стратегії як чітко визначеного плану дій, спрямованого на досягнення визначеної мети, цілей і завдань. В даному контексті в економічній науці досі актуальними залишаються такі питання, як: окреслення власного унікального шляху перспективи (бачення) соціально-економічного розвитку, тобто чого держава з урахуванням історичних обставин та інституційних змін має досягти у майбутньому з метою поліпшення добробуту людини; використання основних ідей і концепцій представників різних економічних шкіл, які є надбанням світової економічної науки; врахування впливу зовнішнього середовища, що постійно змінюється; узгодження та координація економічної політики із іншими видами політики (соціальною, гуманітарною, інформаційною й інституціональною, державною політикою у сфері маркетингу і брендингу та ін.).

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Багато вчених у своїх працях розглядали проблеми формування стратегії економічної політики та проведення регулярної роботи щодо її успішного використання, а саме: І. Ансофф, Дж. Кейнс, Д. Куїнн, М. Мескон, Г. Мінцберг, С. Мочерний [14], М. Портер, М. Бондарець [3], С. Єрхохін [6], Я. Жаліло [8], О. Корнійчук [11], Л. Шевченко [20], В. Лагутін [12], А. Гальчинський [5], П. Єщенко [7] та багато інших. Однак реалії сучасного соціально-економічного розвитку спонукають постійно переосмислювати існуючі теоретичні концепції.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасних умовах в Україні недостатньо приділено уваги та не повною мірою розкрито у науковій літературі питання ролі стратегування економічної (макроекономічної) політики й системи державного регулювання загалом та, відповідно, бачення майбутнього держави з урахуванням національних культурних, історичних, економічних, соціальних, політичних і ментальних особливостей, а також перспективи формування економіки (нооекономіки), основу котрої становлять людина і «все для людини». При формуванні практичних рекомендацій та реалізації економічної політики це важливо врахувати.

Метою цієї статті є дослідження теоретичних аспектів ролі стратегування економічної (макроекономічної) політики з урахуванням ідей і концепцій вчених які розроблялися на різних етапах історичної еволюції й на основі яких здійснюється макроекономічна політика в багатьох країнах світу, насамперед у країнах з розвинутою економікою в контексті необхідності побудови соціально орієнтованої інноваційної ринкової економіки, насамперед економіки (нооекономіки) для людини.

Основний матеріал і результати. Для досягнення успіху при проведенні економічної політики потрібно застосовувати сформовані у світі підходи до державного управління. До них належить стратегічне управління, або стратегування, коли йдеться не лише про розробку стратегії, а й про її просування на всіх етапах соціально-економічного розвитку. Власне, стратегування – це процес створення стратегії та проведення регулярної роботи щодо її успішного використання. Доцільність розробки стратегії, насамперед зумовлюється

тим, що неможливо проводити ефективну економічну політику і розвивати національну економіку, якщо не визначено концептуальні засади, бачення, місію, цілі та пріоритети економічної політики.

Суть стратегії економічної політики та системи державного регулювання загалом полягає у:

- виборі цілей, які забезпечать ефективне використання ресурсів;
- досягненні високого рівня конкурентоспроможності національної економіки;
- підвищенні ефективності (отриманні максимум можливого за цих умов).

Стратегічне управління базується на застосуванні певних підходів до управління, серед яких такі:

– національна економіка розглядається як відкрита система, яка зазнає впливу економічних, політичних, соціальних, демографічних, технологічних, конкурентних та інших факторів;

– головні передумови досягнення успіху аналізуються не тільки всередині, а і поза економічною системою;

– використовується ситуаційний підхід до управління;

– здійснюється децентралізація управління;

– національна економіка досліджується не тільки як економічна, а й як соціальна система;

– пріоритетне значення надається «організаційній культурі» [20].

На нашу думку, поняття «стратегія» слід розуміти як системну модель соціально-економічного розвитку, яка охоплює такі модулі (підсистеми): визначення цілей, планування, реалізація та контроль. Власне, це динамічна модель з планом дій, який передбачає стратегічні ініціативи, оформлені у проекти, має конкретну мету і часові межі та в якому визначено засоби досягнення мети та відповідальних осіб за її реалізацію.

Окреслення і реалізація стратегії передбачає проведення соціально-економічного аналізу, SWOT-аналізу (аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку) й PEST-аналізу або STEEPLE-аналізу (дослідження політичних, економічних, соціальних, правових, технологічних, географічних, демографічних, екологічних і етнічних аспектів зовнішнього середовища та факторів розвитку), формування стратегічних перспектив (бачення, візії, місії) і завдань, визначення стратегічних й операційних цілей із відповідними заходами та розроблення можливих сценаріїв розвитку і механізму впровадження (через реалізацію комплексу організаційних, фінансових й інформаційних заходів) та моніторингу реалізації стратегії (застосування уніфікованої системи індикаторів і показників, які використовуються для визначення результативності реалізації стратегії та узгодженості стратегії з нормативними, програмними й іншими документами).

Водночас при формуванні стратегії варто враховувати те, що на економічну політику здійснюють вплив внутрішні й зовнішні фактори, які дуже швидко змінюються та можуть означати як майбутні можливості, так і загрози. Особливо вразливим є зовнішнє середовище, яке постійно змінюється і набуває нових, невідомих раніше характеристик. У XXI ст. такі зміни характеризує поняття «VUCA-світу» (за визначенням С. Гарроса), до характеристик якого належать: «V (Volatility) – непередбачуваність; U (Uncertainty) – невизначеність; C (Complexity) – заплутаність, складність; A (Ambiguity) – двозначність основних умов та ситуацій [4]. Сьогодні потрібно адекватно реагувати на реалії «VUCA-світу». Дії мають базуватися на вірі у правильність вибору, а комунікації – бути такими, щоб напрямок розвитку вирізнявся чіткістю й зрозумілістю. У системі управління необхідно сформувати стратегію управління змінами через спільне розуміння цінностей і пріоритетів.

Більш того, на зміну VUCA-світу, як доводять науковці, вже приходить BANI-світ, що містить нові загрози й можливості та передбачає необхідність адаптації. Термін «BANI-світ» запропонував учений-футурист Ж. Кассіо, подавши такі його характеристики: «B (Brittle) – крихкий; A (Anxious) – неспокойний; N (Nonlinear) – нелінійний; I (Incomprehensible) – незбагнений» [4]. Підтвердженням точного подання цих характеристик сучасного світу на сьогодні стають глобальні проблеми, пов'язані з пандемією COVID-19 і війною з Росією. Наведені характеристики BANI-світу є також ознакою процесів, що відбуваються при розробці технологій та визначенні нових засобів комунікації й передачі інформації та в багатьох інших галузях й сферах. Отже, світ стає швидшим та складнішим.

Наявність чітко визначеної стратегії – це важлива умова проведення ефективної економічної політики й окреслення власної унікальної перспективи (траєкторії) соціально-економічного розвитку з урахуванням історичних обставин та інституційних змін.

Водночас, можемо однозначно стверджувати, що важлива умова стратегування і проведення ефективної економічної політики в Україні полягає у врахуванні всіх наукових ідей і концепцій, їхніх силь-

них та слабких сторін і факторів, які в них вказуються та мають визначальний вплив на подальший соціально-економічний розвиток держави й підвищення добробуту її громадян. Необхідно визнати, що в нашій країні після здобуття незалежності при проведенні економічних реформ недостатньо уваги приділялося ідеям, конструктам і концепціям, які становлять теоретичну базу (фундамент) для проведення макроекономічної політики держави.

Так, при проведенні економічної (макроекономічної) політики в Україні з метою підвищення її ефективності потрібно враховувати напрацювання різних економічних шкіл (табл.1).

Таблиця 1

**Систематизація результатів досліджень різних економічних шкіл,
які доцільно врахувати при проведенні економічної політики держави**

Економічні школи і теорії	Результати досліджень, які доцільно врахувати при проведенні економічної політики в Україні
Класична школа політекономії (А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.-Б. Сей, Д. С. Мілля та ін.)	здатність ринкового механізму саморегулювання (в певних межах) забезпечити ефективність економічної системи
Історична школа політекономії (Ф. Ліст, В. Рошер, Б. Гільдебранд, К. Кніс, Г. Шмоллер, К. Бюхер й ін.)	специфіку історичного розвитку країни (всі країни перебувають на різних етапах історичного розвитку) і роль інституту держави у виконанні важливих соціальних завдань
Марксистська економічна теорія (К. Маркс, Ф. Енгельс та ін.)	ситуації, за яких дія ринкового механізму призводить до зuboжіння значних верств населення та виникнення економічної кризи й кризи суспільних відносин, і важливість сприяння побудові соціально справедливого суспільства
Теорія шкіл маржиналізму, серед яких: австрійська (Г. Госсен, К. Менгер, Ф. Візер, О. Бем-Баверк), лозанська (Л. Вальрас, В. Парето), кембриджська (В. Джевонс, Ф. Уікстид, Ф. Еджворт, А. Маршалл, А. Пігу), американська (Д. Кларк), стокгольмська (Г. Кассель)	необхідність впливу на регулювання зовнішніх ефектів (екстерналій) та розвиток суспільних благ при незначній участі при цьому держави в регулюванні економічних процесів і незашкодженні дії ринкового механізму з допомогою коригуючих податків та субсидій
Інституціональна теорія: ранній інституціоналізм (Т. Веблен, У. Мітчел, Д. Коммонс)	особливості та вплив інституційного середовища на функціонування економіки (не тільки економічні, а й соціальні, правові, психологічні, політичні та інші фактори суспільного розвитку)
Кейнсіанський напрямок в економічній теорії (теорія Д. М. Кейнса)	ситуації, коли можливе державне втручання в дію ринкового механізму саморегулювання шляхом стимулювання сукупного попиту за рахунок збільшення інвестицій і дії ефекту мультиплікатора, що приведе до збільшення національного доходу та зайнятості громадян
Некейнсіанська економічна концепція (Дж. Хікс, Е. Хансен, Ф. Модельяні, А. Філіпс та ін.)	фактор наявності похідних інвестицій і дії механізму акселератора (мультиплікативно-акселеративного ефекту), можливу ситуацію взаємозв'язку між безробіттям та інфляцією й особливості застосування певних інструментів, серед яких: дефіцитне бюджетне фінансування, маніпулювання ставкою відсотка і нормою обов'язкових резервів, здійснення операцій з цінними паперами, використання вбудованих автоматичних стабілізаторів (встановлення прогресивної системи оподаткування) та ін.
Посткейнсіанська економічна концепція (Дж. Робінсон, Н. Калдор, П. Сраффа, Р. Клауер, П. Девидсон, Х. Мінські й ін.)	фактор стабілізаційного впливу на економіку грошово-кредитних і бюджетних інструментів, насамперед через політику ефективного розподілу доходів шляхом узгодження інтересів усіх зацікавлених осіб
Теорія підприємництва й інновацій Й.А. Шумпетера (шумпетеріанство)	необхідність створення сприятливих умов для поширення інновацій у різних формах, розвитку підприємництва та активізації кредитування, підвищення соціальної ролі підприємця-інноватора

Економічні школи і теорії	Результати досліджень, які доцільно врахувати при проведенні економічної політики в Україні
Інституціональна теорія: технологічний інституціоналізм (Д. Гелбрейт, Р. Хейлбронер, Д. Белл, Е. Тоффлер та ін.)	роль технічного прогресу, носіями якого насамперед є великі корпорації та інші організовані соціальні групи, і важливість державних інвестицій в освіту, охорону здоров'я, охорону навколишнього середовища та інші сфери
Теорія ордолібералізму, або конкурентного порядку (В. Ойкен, Л. Ерхард, В. Репке, А. Мюллер-Армак й ін.)	потребу в сприянні розвитку конкуренції, боротьбі з недобросовісною конкуренцією і владою монополій, забезпеченні недоторканності приватної власності, побудові правої держави (створення конкурентного порядку з чітко визначеними межами й формами), проведенні ефективної соціальної політики та створенні розвиненої соціальної інфраструктури і системи соціального страхування
Теорія дирижизму (Ф. Перру, М. Алле та ін.)	необхідність використання державою ефективного індикативного планування, розробки й реалізації стратегій та програм соціально-економічного розвитку
Теорія монетаризму (М. Фрідмен, А. Шварц, К. Бруннер та ін.)	необхідність забезпечення цінової й валютно-курсової стабільності (цінової стабілізації), приділення значної уваги саме монетарній політиці та контролю над грошовою масою і дотримання відповідності збільшення грошової маси до зростання ВВП незалежно від стану кон'юнктури
Теорія економічного лібералізму (Ф. Хайек, Л. Мізес)	необхідність обмеження надмірних економічних функцій держави (зменшення втручання держави в економіку) як умови забезпечення високого рівня ефективності ринкового механізму саморегулювання (його дія має спонтанний характер) та важливість актуалізації питань надання економічної свободи, надання свободи підприємництва і створення вільної конкуренції, виявлення поваги до особистості та захисту приватної власності
Теорія раціональних очікувань (Р. Лукас, Т. Сарджент, Д. Мут та ін.)	вплив фактора недосконалої (асиметричної) інформації на ефективність ринкового механізму і можливу ситуацію, коли економічні суб'єкти характеризуються раціональністю у своїй поведінці та діях і можуть передбачати ті чи інші дії уряду та пристосовуватися до зміни економічної ситуації
Теорія економіки пропозиції (А. Лаффер, М. Фелдстайн, Р. Мандел, Р. Барроу й ін.)	необхідність зменшення державного втручання в економіку шляхом ведення активної фіскальної політики, значного зниження ставки оподаткування до рівня, який стимулюватиме інвестиції, збільшення сукупної пропозиції (розширення факторів виробництва) й економічного зростання загалом
Теорія неокласичного синтезу (П. Самуельсон, К. Макконнел, С. Брю та ін.)	ситуації коли можливе поєднання ринкової організації господарських відносин та регулювального впливу держави шляхом стимулювання, як сукупного попиту так і сукупної пропозиції на певних етапах залежно від стану економіки
Теорії економічного зростання (Р. Солоу, Я. Тінберген, Д. Мід, Е. Фелпс й ін.)	необхідність стимулювання факторів, які впливають на економічне зростання та стан динамічної рівноваги, передусім здійснення інвестицій у науково-технічний прогрес, що впливає на рівень капіталоозброєності праці
Теорія неінституціоналізму (Р. Коуз, А. Алчіан, Д. Бюкенен, Г. Мюрдаль та ін.)	необхідність зменшення (мінімізації) трансакційних витрат як плати за користування ринком (насамперед зниження надмірної бюрократизації економічних відносин), врахування впливу інституційних змін і різних економічних, політичних, соціальних, духовних та інших факторів у їхньому взаємозв'язку на соціально-економічний розвиток та прийняття рішень у сфері державної політики шляхом постійного зіставлення граничних суспільних витрат із граничною суспільною вигодою
Нова інституціональна економічна теорія (Д. Норт, Р. Фогель)	фактор специфіки культури суспільства, визначальний вплив неформальних інституцій (вони змінюються повільніше, ніж формальні) на розвиток економіки (ментальність, ідеологія, культура, освіта, звичаї, традиції, історична пам'ять, правила поведінки, мораль, релігія, право, соціальні й історичні умови) і важливість механізмів забезпечення їхнього дотримання та встановлення ефективних інституціональних меж (передусім розбудова демократичної політичної системи і децентралізованої ринкової економіки з чітко визначеними й гарантованими правами власності)
Теорія поведінкової економіки (біхевіоризм) (Д. Канеман, Р. Талер, А. Тверські, Г. Саймон, В. Сміт та ін.)	психологічні, емоційні, соціальні та когнітивні фактори, соціальні упередження й характер інформації, яку отримують економічні суб'єкти, та їхнє як раціональне, так і ірраціональне мислення й поведінку, що впливає на прийняття економічних рішень та економічну ситуацію загалом

Джерело: розроблено автором на основі [2; 9; 10; 14; 15, 17–19; 21; 22]

Отже, вивчення і врахування основних ідей та концепцій представників різних економічних шкіл – це важлива умова забезпечення ефективності стратегування економічної політики в Україні. Її дотримання сприятиме досягненню макроекономічної стабільності, забезпеченню соціально-економічного розвитку і покращенню добробуту громадян у майбутньому.

Як правило, будь-яка стратегія спрямована на досягнення нових цілей переважно в економічних, соціальних, гуманітарних та екологічних вимірах. Тому вважаємо за доцільне у процесі стратегування (розроблення і реалізації стратегії) враховувати фактор наявності взаємозв'язку між економічною політикою та іншими видами політики (соціальною, гуманітарною, інформаційною й інституціональною політиками, державною політикою у сфері маркетингу і брендингу та ін.), і необхідності їхнього узгодження та координації.

Важлива умова стратегування економічної політики полягає у чіткому й аргументованому визначенні перспективи (бачення) майбутнього держави через певний часовий лаг з урахуванням національних культурних, історичних, економічних, соціальних, політичних та ментальних особливостей народу, зарубіжного досвіду і тенденцій та трендів, які спостерігаються у сучасному світі. Власне кажучи, стратегічне планування – це системний шлях (напрямок) до управління змінами, досягнення консенсусу в державі й створення спільних перспектив бачення її майбутнього розвитку. Стратегічне бачення відображає те, чого держава має досягти в результаті реалізації стратегії розвитку, і конкретні результати, які вона прагне отримати у майбутньому.

На цьому етапі історичного розвитку дедалі більшої актуальності набуває необхідність побудови соціально орієнтованої інноваційної ринкової економіки, насамперед економіки (нооекономіки) для людини.

Сучасна (майбутня) економіка в наукових дослідженнях щораз частіше називається «нооекономіка», або «інтелектуальна економіка», «економіка знань», «креативна економіка», «інформаційна (цифрова) економіка», «екологічна економіка», «економіка для людини» й ін.

Так, А.С. Гальчинський вважає, що саме нооекономіка становить теоретико-методологічну основу змін і викликів, зумовлених формуванням постіндустріального суспільства [5].

Водночас П.С. Єщенко визначає, що об'єктом формування нооекономіки повинна стати людина, що задоволена загальним рівнем потреб і станом навколишнього природного середовища, впевнена в подальших перспективах і достатньому вільному часі для самореалізації своїх духовно-культурних цінностей і здібностей [7].

Зокрема, А.А. Акаєв характеризує нооекономіку як економіку справедливості та розуму, тобто нову модель світової економіки, яка відповідає трьом імперативам – соціальної справедливості, гармонійної глобалізації й збереження стійкості біосфери Землі – та яку формує з подальшим керівництвом нею розумний світовий уряд [1].

Щодо нашого трактування цього поняття, то ми пропонуємо таке визначення: нооекономіка – це певна «інтелектуальна економіка», основу якої становлять людина і «все для людини» та характерною ознакою якої є дедалі вищий ступінь гуманізації економічних процесів.

Підвищення рівня й якості життя громадян держави значною мірою залежить від ефективного функціонування економіки та її сталого розвитку. До характерних ознак сталого і гармонійного соціально-економічного розвитку на сучасному етапі належить підвищення ефективності дії зв'язків у системах «освіта-наука-бізнес» та «бізнес-влада-громадянське суспільство»; формування і розвиток мережі культурно-мистецьких центрів та просторів; удосконалення системи освітніх і наукових центрів та просторів; побудова ефективної системи соціального захисту населення; створення безпечного екологічного середовища і системи захисту довкілля; інформатизація суспільних відносин та розвиток цифрових технологій; глобалізація світової економіки (процес економічної, соціальної, культурної й політичної інтеграції між країнами); покращення функціонування екосистеми стартапів і діяльності соціально відповідального та інноваційно активного бізнесу; формування інноваційної та соціально орієнтованої ринкової економіки.

У сучасному світі, очевидно, вже закономірністю (макроекономічною аксіомою) стає те, що економіка може розвиватись тільки за умови, що вона є *інноваційною і соціально орієнтованою*. При цьому дуже важливого значення набуває усвідомлення громадянами держави, владою та суспільством загалом необхідності формування соціально орієнтованої інноваційної ринкової економіки. Орієнтована на інновації економіка може забезпечити більш високі темпи розвитку держави і дати змогу ефективно вирішувати соціальні проблеми суспільства.

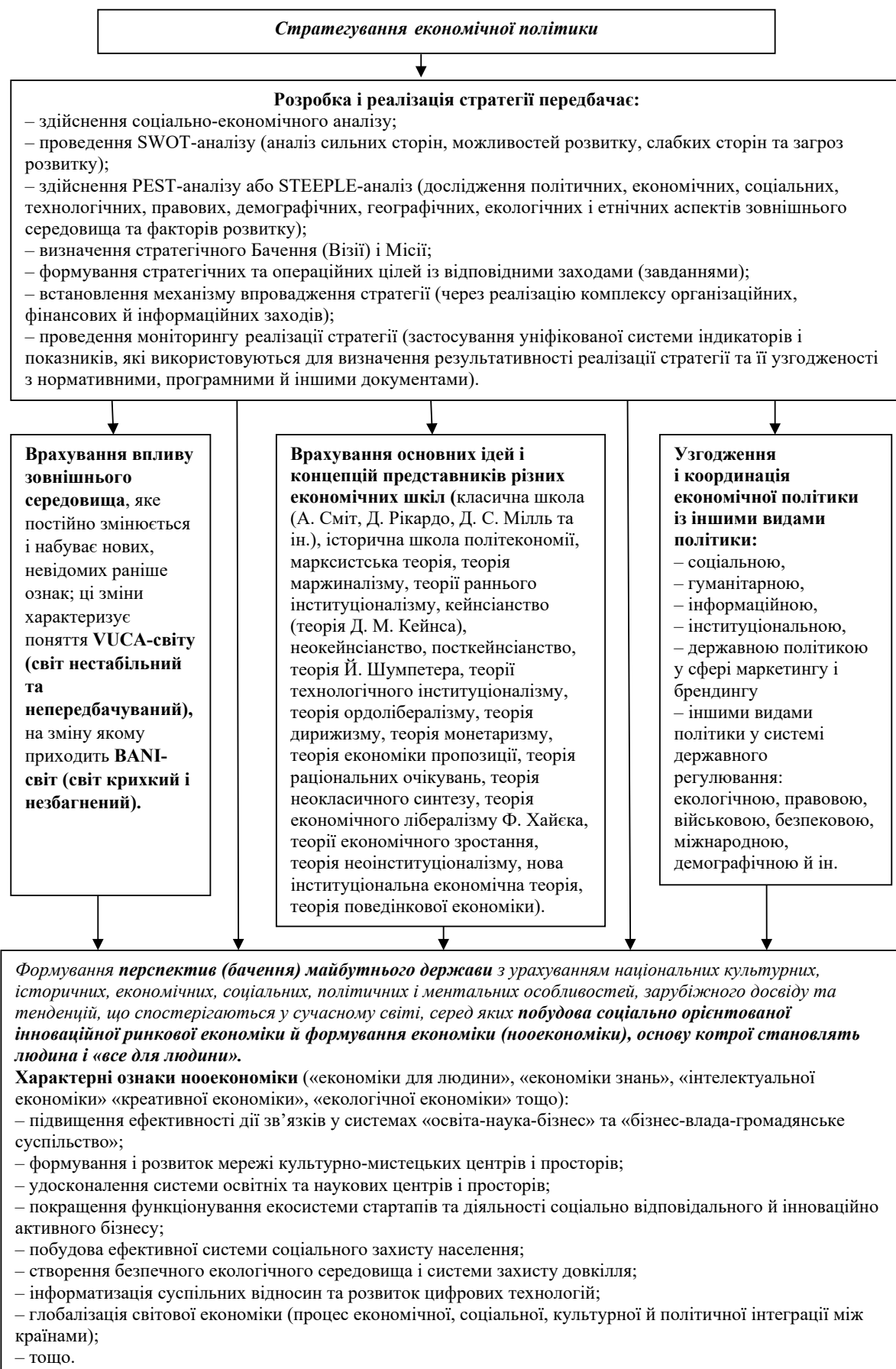

Рис. 1. Стратегування економічної політики

Висновки. Отже, у процесі стратегування (розроблення й успішної реалізації стратегії) економічної політики держави важливого значення набувають: окреслення власного унікального шляху перспективи (бачення) соціально-економічного розвитку, тобто чого держава з урахуванням історичних обставин та інституційних змін має досягти у майбутньому; використання основних ідей і концепцій представників різних економічних шкіл, які є надбанням світової економічної науки; врахування впливу зовнішнього середовища, що постійно змінюється, а ці зміни характеризує поняття VUCA-світу (світ нестабільний та непередбачуваний), на зміну якому приходить BANI-світ (світ крихкий і незбагнений); узгодження та координація економічної політики із іншими видами політики (соціальною, гуманітарною, інформаційною й інституціональною, державною політикою у сфері маркетингу і брендингу та ін.).

Підсумовуючи, можемо констатувати:

– у нашій державі не приділялося достатньо уваги ідеям і концепціям вчених (вони розроблялися на різних етапах історичної еволюції), з урахуванням яких здійснювалась та здійснюється макроекономічна політика в багатьох країнах світу, насамперед у країнах з розвинутою економікою;

– крім вивчення ідей класичної, кейнсіанської й інших теорій, в Україні за сучасних умов при проведенні економічної політики потрібно сформулювати чітко розуміння і враховувати ідеї розробників нової інституціональної економічної теорії та теорії поведінкової економіки. Передусім необхідно детально дослідити, який вплив мають особливості мислення і ментальності, культура, ідеї, ідеологія, історична пам'ять та інші неформальні інституції, що змінюються відносно повільно; фактор зміни поведінки всіх економічних (макроекономічних) суб'єктів, насамперед під впливом соціокультурних, психологічних, емоційних й інших факторів, і характеру отриманої інформації, яка впливає на формування їхнього мислення, світогляду, цінностей, а отже – модель поведінки;

– потрібно впливати на зміну мислення, світогляду, поведінки економічних суб'єктів та інституційного середовища загалом, що дасть змогу досягти тих чи інших економічних цілей, хоч це здійснювати тільки з допомогою засобів економічної політики неможливо. До того ж при визначенні змісту економічної політики недостатньо досліджено наявність її щільного взаємозв'язку з іншими видами політики у системі державного регулювання;

– важлива умова ефективності проведення економічної політики – це наявність стратегії як чітко складеного плану дій, спрямованого на досягнення визначеної мети, цілей і завдань за рахунок застосування комплексного системного підходу та забезпечення належного рівня координації економічної політики із соціальною, інституціональною, гуманітарною й інформаційною політиками, державною політикою у сфері маркетингу і брендингу та ін;

– необхідно чітко й аргументовано визначити перспективи (бачення) майбутнього держави з урахуванням національних культурних, історичних, економічних, соціальних, політичних і ментальних особливостей, зарубіжного досвіду та тенденцій що спостерігаються у сучасному світі, серед яких побудова соціально орієнтованої інноваційної ринкової економіки й формування економіки (нооекономіки), основу котрої становлять людина і «все для людини».

Перспективи подальших досліджень. Забезпечення високої ефективності державного регулювання шляхом формування і реалізації в Україні стратегії з урахуванням аналізу взаємодії економічної політики з іншими видами політики, необхідності їхньої координації та взаємоузгодження, а також історичних обставин і впливу зміни інституційного середовища, формальних і неформальних інституцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бицюра Ю.В. Нооекономіка: теоретико-методологічна відповідь на виклики постіндустріального суспільства. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право.* 2015. Вип. 28. С. 25–31.
2. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / пер. з англ. І. Дзюб. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. 670 с.
3. Бондарець М. Глобальні стратегії трансформації та структурної модернізації соціально-економічного розвитку транзитивних країн. *Дослідження міжнародної економіки. Зб. наук. праць.* 2011. № 2. С. 99–110.
4. Галушка З.І. Зовнішнє середовище організації: нова реальність та необхідність адаптації. Матеріали Міжн. наук.-практ. конф. «Потенціал сталого розвитку в умовах регіональних та глобальних викликів» (м. Чернівці (Україна) – м. Сучава (Румунія), 11-13 травня 2022 року). С. 42–43.
5. Гальчинський А.С. Політична нооекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань. Київ : Либідь, 2013. 472 с.
6. Єрохін С.А. Основні засади формування стратегії соціально-економічного розвитку України. *Актуальні проблеми економіки.* 2004. № 12. С. 17–23.

7. Єщенко П.С. Світу потрібен новий вектор розвитку: від bubbleeconomics – до економіки людини. *Економіка України*. 2014. № 6. С. 4–22.
8. Жаліло Я.А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави : монографія. Київ : НІСД, 2009. С. 16.
9. Історія економічних учень : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2004. 1300 с.
10. Кейнс Дж.М. Загальна теорія зайнятості процента і грошей. Київ : Основи, 2002. С. 224–518.
11. Корнійчук О. Стратегія реалізації національних інтересів – конкурентоспроможна модель дій. *Економічний часопис – XXI*. 2007. № 5-6. С. 34–35.
12. Лагутін В.Д. Економічна політика держави та ефекти її реалізації. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 4. С. 5–20.
13. Манків Грегори Н. Макроекономіка / пер. з англ.; наук. ред. пер. С. Панчишина. Київ : Основи, 2000. 588 с.
14. Мочерний С.В., Довбенко М.В. Історія економічних вчень (Сучасна економічна думка) : навчальний посібник. Львів, 2005. 488 с.
15. Норт Д.С. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки. Київ : Основи, 2000. 198 с.
16. Радіонова І.Ф., Алімпієв Є.В. Теорія взаємодії економічних політик за умов макроекономічної нестабільності. *Економічна теорія*. Київ, 2011. № 4. С. 32–44. С. 39.
17. Самуельсон Поль. Економіка : підручник. Львів : Світ, 1993.
18. Ткач Є.В., Нікіфоров П.О., Економічна теорія та економічна політика: взаємодія в сучасних умовах України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 42.
19. Ткач Є.В., Нікіфоров П.О. Фіскальна та монетарна політика: макроекономічний аналіз та інституційне середовище : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2022. 240 с.
20. Шевченко Л.С. Стратегічний бізнес-консалтинг : навч. посіб. Харків : Право, 2019. 302 с.
21. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / пер. з англ. В. Старка. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.
22. Юхименко П.І., Леоненко П.М. Історія економіки та економічної думки : підручник. Київ : Знання, 2011. 646 с.

REFERENCES:

1. Bitsyura Y. V. (2015) Nooekonomika: theoretical and methodological response to the challenges of post-industrial society. *Scientific Journal of the Drahomanov National Pedagogical University. Series 18: Economics and Law*, vol. 28. pp. 25–31. (in Ukrainian)
2. Blaug M. (2001) *Economic theory in retrospect* / translated from English by I. Dziub. Kyiv: Solomiya Pavlychko Publishing House "Osnovy", 670 p. (in Ukrainian)
3. Bondarets M. (2011) Global strategies of transformation and structural modernisation of socio-economic development of transitional countries. *Studies in International Economics: Collection of scientific works*, no. 2, pp. 99–110. (in Ukrainian)
4. Galushka Z. I. (May 11-13, 2022) External environment of the organisation: new reality and the need for adaptation. Materials of the International Scientific and Practical Conference "Potential of Sustainable Development in the Context of Regional and Global Challenges" (Chernivtsi (Ukraine) – Suceava (Romania)), pp. 42–43. (in Ukrainian)
5. Galchynskyi A. S. (2013) *Political nooeconomics: the beginnings of an updated paradigm of economic knowledge*. Kyiv: Lybid, 472 p. (in Ukrainian)
6. Erokhin S. A. (2004) Basic principles of forming strategies for socio-economic development of Ukraine. *Actual problems of economy*, no. 12, pp. 17–23. (in Ukrainian)
7. Yeshchenko P. S. (2014) The world needs a new vector of development: from bubbleeconomics to human economy. *Economy Ukrainy*, no. 6, pp. 4–22. (in Ukrainian)
8. Zhalilo Ya. A. (2009) *Theory and practice of forming an effective economic strategy of the state*: monograph. Kyiv: NISS, p. 16. (in Ukrainian)
9. Bazilevich V. D. (eds.) (2004) *History of economic doctrines*: textbook. Kyiv: Znannya, 1300 p. (in Ukrainian)
10. Keynes J. M. (2002) *The General Theory of Employment of Interest and Money*. Kyiv: Osnovy, pp. 224–518. (in Ukrainian)
11. Korniychuk O. (2007) Strategy of realisation of national interests – a competitive model of actions. *Economic Journal – XXI*, no. 5-6, pp. 34–35. (in Ukrainian)
12. Lagutin V. D. (2017) Economic policy of the state and the effects of its implementation. *KNTEU Bulletin*, no. 4, pp. 5–20. (in Ukrainian)
13. Mankiw Gregory N. (200) *Macroeconomics* / translated from English; scientific editorial board of S. Panchyshyn. Kyiv: Osnovy, 588 p. (in Ukrainian)
14. Mochernyi S. V., Dovbenko M. V. (2005) *History of Economic Doctrines (Modern Economic Thought)*: a textbook. Lviv, 488 p. (in Ukrainian)
15. North D. S. (2000) *Institutions, institutional change and functioning of the economy*. Kyiv: Osnovy, 198 p. (in Ukrainian)
16. Radionova I. F., Alimpiev E. V. (2011) Theory of interaction of economic policies under conditions of macro-economic instability. *Economic theory*. Kyiv, no. 4, pp. 32–44, p. 39. (in Ukrainian)
17. Samuelson Paul (1993) *Economics*: a textbook. Lviv: Svit. (in Ukrainian)
18. Tkach E. V., Nikiforov P. O. (2022) Economic theory and economic policy: interaction in modern conditions of Ukraine. *Economy and Society*, vol. 42. (in Ukrainian)
19. Tkach E. V., Nikiforov P. O. (2022) *Fiscal and Monetary Policy: Macroeconomic Analysis and Institutional Environment*: A Study Guide. Chernivtsi: Chernivtsi National University, 240 p. (in Ukrainian)
20. Shevchenko L. S. (2019) *Strategic business consulting*: a textbook. Kharkiv: Pravo, 302 p.

21. Schumpeter J. A. (2011) *Theory of economic development: a study of profits, capital, credit, interest and the economic cycle* / translated from English by V. Stark. Kyiv: Kyiv-Mohyla Academy Publishing House, 242 p. (in Ukrainian)

22. Yukhymenko P. I., Leonenko P. M. (2011) *History of Economics and Economic Thought: a textbook*. Kyiv: Znannya, 646 p. (in Ukrainian)

УДК 338.2:338.269+330.59

JEL E69, O10

Ткач Євген Вікторович, кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. **Стратегування економічної політики та формування економіки для людини (нооекономіки).**

Здійснено дослідження теоретичних аспектів ролі стратегування економічної (макроекономічної) політики у системі державного регулювання. Зазначено, що досі актуальним залишається питання окреслення власного унікального шляху перспективи (бачення) соціально-економічного розвитку, тобто чого держава з урахуванням історичних обставин та інституційних змін має досягти у майбутньому з метою покращення добробуту людини. Визнано, що важливе значення має врахування впливу зовнішнього середовища, що постійно змінюється, а ці зміни характеризує поняття VUCA-світу (світ нестабільний та непередбачуваний), на зміну якому приходить BANI-світ (світ крихкий і незбагнений). Наголошено, що важлива умова досягнення високого рівня ефективності економічної політики полягає у врахуванні основних ідей і концепцій представників різних економічних шкіл, які є надбанням світової економічної науки й на основі яких здійснюється макроекономічна політика в багатьох країнах світу, насамперед у країнах з розвинутою економікою. Зазначено, що необхідно враховувати фактор наявності тісного взаємозв'язку економічної політики з іншими видами політики (соціальною, гуманітарною, інформаційною й інституціональною, державною політикою у сфері маркетингу і брендингу та ін.) та з'ясовано, що для забезпечення високої ефективності державного регулювання особливої актуальності набуває питання їхнього взаємоузгодження та координації. Наголошено, що для нашої держави важливе значення має побудова соціально орієнтованої інноваційної ринкової економіки, насамперед економіки (нооекономіки) основу котрої становлять людина і «все для людини».

Ключові слова: стратегія, стратегування, нооекономіка, економічна політика, економічні цілі, інституційне середовище, генезис економічної науки, національна економіка, економічний розвиток, добробут людини.

UDC 338.2:338.269+330.59

JEL E69, O10

Yevhen Tkach, Ph.D., Associate Professor, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. **Strategizing economic policy and shaping the economy for people (noo-economics).**

A study of the theoretical aspects of the role of economic (macroeconomic) policy strategizing in the system of state regulation was carried out. It was noted that the issue of outlining one's own unique path from the perspective (vision) of socio-economic development is still relevant, that is, what the state should achieve in the future, taking into account historical circumstances and institutional changes, in order to improve human well-being. It is recognized that it is important to take into account the influence of the constantly changing external environment, and these changes are characterized by the concept of the VUCA world (the world is unstable and unpredictable), which is replaced by the BANI world (the world is fragile and incomprehensible). It is emphasized that an important condition for achieving a high level of economic policy effectiveness is to take into account the main ideas and concepts of representatives of various economic schools, which are the property of world economic science and on the basis of which macroeconomic policy is implemented in many countries of the world, primarily in countries with developed economies. The factors that have a decisive influence on the further socio-economic development of the state are revealed. It is noted that when determining the content of economic policy, scientists ignore the fact that it is impossible to achieve certain economic goals only with the help of economic policy means. It has been clarified that the mutual influence, interaction and relationship between all types of state policy will become more and more important in the future. Furthermore, it is noted that it is necessary to take into account the factor of the existence of a close relationship between economic policy and other types of policy (social, humanitarian, information and institutional, state policy in the field of marketing and branding, etc.), and it is clarified that to ensure the high efficiency of state regulation in particular, the issue of their mutual agreement and coordination becomes more relevant. It was emphasized that the construction of a socially oriented, innovative market economy, primarily an economy (noo-economy) based on man and "everything for man," is of great importance for our state.

Key words: strategy, strategizing, noo-economics, economic policy, economic goals, institutional environment, genesis of economic science, national economy, economic development, human well-being.